

1. Belastingen

Aangezien de bezetter er op uit was, Nederland uiteindelijk in de een of andere vorm in Duitsland te laten opgaan, was zijn streven er op gericht, het Nederlandse belastingstelsel zoveel mogelijk gelijk te maken aan het Duitse. In het eerste bezettingsjaar kende ons land, anders dan Duitsland, nog geen loonbelasting; loontrekkenden werden, voorzover zij meer verdienden dan f 800 per jaar (zuiver inkomen), onder een inkomstenbelasting aangeslagen die men pas betalen moest na afloop van het jaar waarin het inkomen verdiend was. In mei '40 stond aan Nederlandse kant al vast dat die inkomstenbelasting voor loontrekkenden door een loonbelasting vervangen zou worden die het karakter zou dragen van een voorheffing, d.w.z. dat de belasting op het loon ingehouden zou worden. Alleen werknemers die meer dan f 4 000 per jaar verdienden (dat waren naar verhouding maar weinigen), zouden nadien óók nog een aanslag onder de inkomstenbelasting krijgen. De nieuwe loonbelasting werd per 1 mei '41 ingevoerd. Vermeldenswaard is dat het *Reichskommissariat* gewenst had dat Joden onder die nieuwe loonen inkomstenbelasting geen kinderaf trek zouden krijgen; het opnemen van een daartoe strekkende bepaling was door Financiën in de eerste maanden van '41 geweigerd – een weigering waar Seyss-Inquart in berustte.

Nòg twee belastingen die in de eerste helft van '41 ingevoerd werden, kregen het karakter van een voorheffing: een belasting op de dividenden en een belasting op de beloningen van commissarissen van ondernemingen. Wij willen hier overigens niet een overzicht geven van alle wijzigingen die in het belastingstelsel aangebracht werden¹ – waar het ons op aankomt is dat de totale belastingdruk aanzienlijk zwaarder werd. De gezamenlijke opbrengst van alle belastingen (van het rijk, de provincies, de gemeenten en de waterschappen), accijnzen inbegrepen, steeg van f 979 mln in '39 (f 1 024 mln in '40) tot f 1 503 mln in '41 (invoering van het nieuwe tarief), tot f 1 720 mln in '42 en tot f 1 933 mln in '43; voor '44 beschikken wij slechts over een

vergelijking met de toestand dier financiën in vorige jaren (z.j.) en over de belastingen in het bijzonder nog in de 'Nota betreffende enige aspecten van het gevoerde financiële beleid' (Staten-Generaal, 1945–1946, no. 145, d.d. 22 jan. 1946). Algemene gegevens in de *Economische en sociale kroniek der oorlogsjaren 1940–1945*, p. 194–210, en in de *Jaarcijfers voor Nederland 1943–1946*, hoofdstuk XXIV. Een eerste samenvatting gaf L. J. A. Trip in (RvO) *De Duitse bezetting van Nederland en de financiële ontwikkeling van het land gedurende de jaren der bezetting* (1946).

¹ Men vindt dit overzicht in Lieftincks 'Nota betreffende enige aspecten van het gevoerde financiële beleid', p. 18–21. Eén belasting verdween volledig: de bij uitstek impopulaire rijwielbelasting (wie een fiets bereed, moest elk jaar een 'fietsplaatje' kopen à f 2,50) – een wijziging waarvoor Mussert de eer opeiste.